

n van 75 jaar. Hoogwerf, gaan met de n vriend van kort. In Me dat, met de iden gelegen- ft gesproken, e zooals we kens, als een en — en het is dat in een at we thans nten in ons

s de 9e jaarg. een verband g van nieuwe g of zielloos, istige makelij, houd en wel- niet tot de en — ze pre- maar zijn in- erair" aange- waardevolle werf is een edele metaal indig om. Hij e maken valt, iet door aller- minder. Het is werkelijk altijd, dat hij van een ver-

ff schreef de i uitnemende (ijn) van com- hooren tot tuur in deze de stichte- ner gedragen ing van den gebeuren, dal stralen... De leen, ze zijn and den loop hij altijd uit-

rg. p. 235) in ig, in dweep- laat het alles g Gods of tol aom zijn z'n ectuur, waar-

ooraal met de oexken" met zelfde artikel g onvermoeid llen en oude ". En het ar- goed, dat we sympathieken ermelden be- die we hem lezers-publiek n serie rijke, e waard zijn, rden."

hillende pas- pen schrijver grond telkens zijn ze de ver- teekenis van

waam vertel- torie is met maar ook een rrvaren in de als Rijksgede- en daad dal szoodmig zij re.

C. T.

als tijdbok.

st toereikend, reeks van de orden betref- ten schrijver t. door mevr.

g voortvloei van den in- man bij den t: „Is nu dit aanbevelens- en objectief

Ter oriëntering diene, dat „Erfgenamen" is geschreven door den auteur van het gerucht- makende boek van enkele jaren geleden „Carrière". Maar het is breder van bouw: een familie- geschiedenis, de roman van een „generatie", waarin tal van personen uit de geslachten Hege- dus en Czendrik hun rol spelen, met evenzoo vele anderen, die rondom hen zijn gegroepeerd. En ook reikt de bedoeling verder. Het gaat om den mensch van dezen tijd te doen zien als het pro- duct van de verwikkelde verhoudingen (dat was ook in „Carrière" het geval), maar óók als den „erfgenaam" van zijn geslacht. De hoofdfiguur komt van een gezondheidskuur in Zwitserland naar Hongarije terug tijdens de verwarring, die vlak na den oorlog heerscht, politiek en sociaal, maar vooral ook moreel. En dan doet de Schrijver, in zeer suggestieve teekening, hem zien als den vertegenwoordiger van het geslacht, dat ten onder- gang is gedoemd, omdat het geen hoop en geen toekomst meer heeft (daarom koos hij als motto den tekst uit Job 19, „Hij heeft mijnen weg toe- gemuurd, dat ik niet doorgaan kan en over mijne paden heeft Hij duisternis gesteld"), maar ook als slachtoffer van de geestelijke en morele ver- wording van een familieleven. Hij en zijn broers kunnen zich uit de débacle niet redden, omdat ze tegen het leven niet opkunnin.

Inderaad geeft het boek, in een veelvuldig décor van dikwijls prachtig geteekende figuren en verrassende opnamen, een beeld van de mo- derne levens- en tijdverhoudingen. En het laat een zeer sterken indruk na van de diepe trechter- galen in het door oorlogsgeweld omwoelde mo- derne levensterrein. Dat het een scherp tijdbok is, kan dan ook den vrager gereedelijk worden toegegeven.

Over de objectiviteit zou nog wel een en ander te zeggen zijn, want als men na volbrachte lectuur voor zichzelf de slotsom tracht op te maken, ge- voelt men het m.i. als quaestieus of hier nu wer- kelijk het toegemuurd-zijn van de wegen de oor- zaak is van den geteekenden ondergang en of niet allereerst en allermeeft in de menschen zelf, zwakkelingen als ze zijn, de verklaring ligt. Maar dit punt is nu niet aan de orde en ik laat het daarom terzijde.

Waar het nu om gaat is de gestelde vraag, die ik dan vereenvoudig tot: is dit boek niet als een tijdbok te waardeeren?

Ik zou dan met betrekking tot de aldus gefor- muleerde vraag willen verwijzen naar wat ik steeds in de boekbesprekingen van ons blad be- pleit, dat waardeeren iets heel anders is dan waarde-erkennen. Tusschen de begrippen waarde en waardeering, ze mogen dan in hun be-woor- ding slantverwant zijn, is m.i. een groot onder- scheid. En de briefschrijver, die de bewuste vraag stelt, ziet dat onderscheid over het hoofd. De be- teekenis van een tijdbok is en kan alleen zijn een quaestie van waarde, en zeker niet een zaak van waardeering. Want de laatste, de waardeering, wordt bepaald door subjectieve factoren, gelijk ik een en ander maal in ons blad heb aangeleend, terwijl waarde een objectief element is, dat be- staat en vaststaat geheel buiten de persoonlijke appreciatie van den lezer om. Het zou dus moge- lijk zijn, dat „Erfgenamen" als tijdbok een boek van waarde is, en dan dient die waarde te worden erkend, óók door den Christen, maar van waar- deeren op dien grond kan nooit sprake wezen, omdat waardeering op geheel andere en voor den Christen specifieke gronden van belijden rust.

Dus is de vraag, die in het geding is, foutief ge- formuleerd en zóó niet te beantwoorden. Maar wel is een antwoord mogelijk, als we de twee dingen, die hier gecontamineerd zijn, tot hun juiste ver- houding terugbrengen, als we namelijk twee vragen er van maken: heeft „Erfgenamen" als tijdbok waarde?, en: is „Erfgenamen" als boek te waardeeren?

Wat betreft het eerste punt moet ik dan op- merken, dat zulks op het oogenblik niet met zekerheid te zeggen valt. Over een boek-van-den- tijd kan in dien tijd niet anders dan een waar- schijnlijkheidsprognose worden opgemaakt, wat aangaat de waarde. Zoomin als men de hoogte van een toren ten opzichte van zijn omgeving kan bepalen als men er onder staat, zoomin kan men de waarde vaststellen van een tijdbok als men zelf leeft in dien tijd. Of het werkelijk zijn tijd spiegelt en of het daarin objectief is, kan slechts met stelligheid worden geconstateerd, als men dien tijd kan overzien, dus als hij in 't ver- leden ligt. Maar voorzover het dan mogelijk is over „Erfgenamen" als tijdbok een oordeel uit te spreken komt het mij voor, dat er inderdaad verschillende factoren aanwezig zijn, die waarde meebrengen. En de voornaamste daarvan is, dat Körmendi door en onder de invloeden van zijn tijd en zijn omgeving tot het schrijven van zijn boeken gekomen is. Wat hij zelf beleefd had en momenteel doormaakte was zijn uitgangspunt en daarin ligt in ieder geval voor een tijdbok een waarde-element.

Wat aangaat het tweede punt: is „Erfgenamen" als boek te waardeeren? is wel een gefundeerd oordeel uit te spreken. Want de normen, die daar- toe voor ons gelden, zijn boven-tijdelijk en abso- luut, wijl gelegen in het onveranderlijk christelijk

beginsel. Met die normen dan is het volstrekt in strijd. De mentaliteit van het boek is die van de verlorenheid der ontredderde wereld en de fata- listische noodzakelijkheid van daaruit voort- vloeienden individueelen ondergang. En daarin staat het lijnrecht tegenover de christelijke levens- beschouwing, die voortvloeit uit dat wat er volgt op de aangehaalde woorden uit Job 19. Juist op dat volgende komt het in 'tverband van dat hoofdstuk aan.

C. T.

Vorming der persoonlijkheid.

V.

Onder de persoonlijkheid verstaan wij dus de eenheid van levensorganisatie in den indivi- dueelen mensch, waarin de persoon van dien mensch tot uitdrukking komt.

Iemand, wiens persoonlijkheid ongevormd is, openbaart zich niet in den vorm van, met het voorkomen van een persoon.

In de kern van elke persoonlijkheid is dus de persoon, het „ik", het organiserend en heer- schend principe.

Uitgaande van deze gedachte begrijpen wij van- zelf, dat wij moeten spreken van de onge- vormde persoonlijkheid daar, waar een of andere eigenschap of kwaliteit van de psychosomatische structuur van den mensch als overheerschend principe naar voren treedt.

Er zijn menschen, die dermate door hun zenu- wen worden beheerscht, dat zij zich niet aan ons kunnen openbaren als een persoonlijkheid; dat wil dus zeggen, het subject der redelijke men- schelijke natuur, het eigenlijke „ik", de eigen- lijke persoon, wordt in die menschen zoozeer overheerscht door een situatie in de lichamelijke of in de somatisch-psychische structuur, dat zij zich niet in den vorm van een persoon aan ons kunnen openbaren. Wij zouden het zoo kunnen uitdrukken: zulke menschen beheerschen niet hun zenuwen, maar zij worden door hun zenuwen overheerscht.

Evenzoo zijn er menschen, bij wie de driften in de structuur van hun individualiteit meer den indruk maken van een wezen dat voortdurend bezig is zekere driften uit te leven, van een individu, dat permanent onder den invloed staat van bepaalde „Triebe", dan van een persoon, die, heerschend temidden van de verschillende soma- tisch-psychische samenhangen, leeft.

In zulke gevallen spreekt men dan ook van een ongevormde persoonlijkheid.

Persoonlijkheidsvorming streeft er dus naar den naar Gods beeld geschapen mensch er toe te brengen, dat hij als persoon naar voren treedt.

De vorming der persoonlijkheid bedoelt altijd weer dien mensch zich te doen openbaren als een eenheid van profetische wijsheid, priesterlijke toewijding en konink- lijke heerschappij.

Daarom is voor persoonlijkheidsvorming aller- eerst noodig zelfkennis. De mensch moet zichzelf kennen zooals hij is, met zijn neigingen, zijn aanleg, zijn onevenwichtigheden, de onregel- matigheden in zijn structuur en de gaven die God hem heeft geschonken. Met wijsheid moet hij het terrein van zijn eigen leven kunnen overzien. Hij dient georiënteerd te zijn in den mikrokosmos van zijn eigen bestaan. Hij behoort profet te zijn in de eerste plaats tegenover zichzelf.

De psychanalytische school van tegenwoordig heeft het voortdurend over zelfanalyse. Deze psychanalytische zelfanalyse is veelszins een caricatuur van de rechte zelfkennis. Immers, zij graaft al te zeer in eenzelfde richting en geeft al te veel den indruk, dat een ziekelijke situatie in de eerste plaats als verklaringsgrond van de eigenaardigheid der structuur moet worden aan- vaard.

Juister is het dan ook te zeggen, dat wij moeten streven naar zelfkennis en dat wij met pro- fetische wijsheid datgene, wat wij als zelfkennis hebben verkregen dienen te verwerken. Zelfkennis zonder wijsheid maakt den mensch patiënt. Hij wordt bang voor zichzelf, of hoogmoedig op zich- zelf. Hij is de arme, die gebukt gaat onder aller- lei breuke in zijn levensstructuur, of de schat- rijke, die zich in zelfgenoegzaamheid verblijdt over het feit, dat hij het zoo bijzonder met zich- zelf heeft getroffen.

Maar zal deze wijsheid mogelijk zijn, dan moet er bij den mensch komen het licht van den Hei- ligen Geest. Immers, wijsheid, die niet ontleend is aan de opperste Wijsheid wordt spoedig eigen- wijsheid. Wijsheid, die niet in de eerste plaats Gods Geest laat spreken is al te zeer geneigd, om den mensch, en dan in dat geval meestal het eigen „ik", te stellen tot maat aller dingen.

Maar juist ook wanneer wij dit voorop stellen, kunnen wij als eersten eisch van christelijke per- soonlijkheidsvorming blijven poneeren, dat de

mensch zichzelf moet zien, zichzelf moet verstaan en met wijsheid den samenhang van zijn eigen gaven en aanleg, van zijn eigen neigingen en drif- ten moet beoordeelen zóó, dat hij weet wie hij is. Voor de zedelijke beoordeeling van de eigen levenssituatie is daarbij noodig, dat hij objec- tieve normen aanvaardt.

* * *

In de tweede plaats eischt persoonlijkheidsvor- ming herstel van het priesterschap. Dat dit in principe alleen mogelijk is daar, waar een her- stel is van de betrekking tot God en een ver- nieuwing naar het evenbeeld desgenen, die ons geschapen heeft (Col. 3: 10), behoeft hier niet nog weer eens opzettelijk te worden betoogd. Het mysterie van elk herstel in ons door de zonde gebroken leven, ligt altijd in het genadewerk Gods en in de vernieuwde gemeenschap met den Schepper.

Zoodra echter het priesterschap van den per- soon, die mensch is, voor zijn bewustzijn weer werkelijkheid wordt, ziet hij zich ook als sociaal wezen.

In feite bestaat er geen echt conflict tusschen individu en gemeenschap. De waarlijk zichzelf kennende persoonlijkheid ziet zichzelf ook als priester met de behoefte van de wijding, met de behoefte om zich te geven.

En deze toewijding is alleen mogelijk in den socialen samenhang, zij kan alleen tot haar recht komen door het contact met medemenschen.

Evenwel kan deze toewijding eerst daar aan haar doel beantwoorden, waar omlrent de wij- dingsmogelijkheden binnen den kring van het eigen leven licht ontvangen is.

Hier toch komen wij in aanraking met het groote vraagstuk van de verhouding tusschen de handhaving van onszelf en onze toewijding aan het andere; een vraagstuk waaraan wij een af- zonderlijk artikel hopen te wijden. Vast staat wel, dat nooit het ideaal kan zijn, dat wij streven naar zelfvernietiging. Toch is het anderzijds een roe- ping voor ieder mensch om zijn vleesch te kruis- igen. Eenerzijds moet hij zich geven met de speciale gaven en krachten, die hij gekregen heeft en anderzijds moet hij, juist terwille van de taak, die God hem in het leven geeft en terwille van de opdrachten, die God hem verschaft, dikwijls sterven aan zichzelf en met voorbijgang van wat zijn leven schijnt aangenaam te zijn, het kruis op zich nemen en doen, datgene waartoe hij ge- roepen wordt. In deze tegenstelling ligt voor menige persoonlijkheid en voor den uitgroei daar- van dikwijls een zeer gevaarlijk terrein.

* * *

Ten slotte is het ook noodig, dat de mensch als koning leert heerschen.

Zeker, ook hier is dit slechts ten volle moge- lijk daar, waar de Koning der koningen ons leven draagt en leidt.

Maar daarmee blijft de eisch, dat wij onszelf beheerschen zullen. Juist hij, die gelooft dat het God is die in ons werkt het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen, gelooft ook, dat degene die zichzelf overwint, sterker is dan die een stad inneemt.

De koninklijke zelfbeheersching is een der eerste christelijke deugden.

En de mensch, die zichzelf met wijsheid door- ziet, die zichzelf kent, die weet wie hij is, die daarbij den drang der zelfovergave kent is juist zoo in staat elken dag zichzelf meer te leeren beheerschen.

* * *

Zoo kunnen wij zeggen dat voor de ware per- soonlijkheidsvorming van een ieder mensch noodig is: zelfkennis, zelfovergave en zelfbeheersching.

Samenvattend kunnen wij het dus zoo zien: onze persoon, ons „ik", heeft van Gods wege de opdracht om, door Zijn Geest omgezet, te heer- schen in den mikrokosmos van zijn eigen bestaan.

Deze heerschappij is een heerschappij der ken- nis. Wij dienen in onzen eigen mikrokosmos al meer thuis te raken. Deze kennis is echter eerst daar goed, waar zij een kennis des geloofs is.

Ons „ik" dient zich met alle gaven en krachten te richten op het andere. Wij moeten dus als levende menschen, gedragen door de liefde, ons wijden aan datgene, wat om onze toewijding roept. Dit kan alleen door de liefde. Deze liefde is alleen daar goed, waar zij gedragen wordt door de liefde van God en de liefde tot God.

Ons „ik" moet heerschen in de kleine wereld van ons eigen bestaan. Het moet regeren over alle gave en allen aanleg, die er in ons is. Alleen wie zóó zichzelf beheerscht kan in dit leven machtsdrager zijn. Deze machtsuitoefening is al- leen daar goed, waar zij gedragen wordt door de hope der verlossing en door de hope van de overwinning van de macht van den Almachtige.

Zoo wordt de verhouding deze, dat wij bij de drie levenssferen van profetisch, priester- lijk en koninklijk ambt telkens drieërlei uitdrukking krijgen van elk van de drie deugden waartoe God ons roept. Deze drieërlei uitdrukking is in wezen uitdrukking van drieërlei aspect aan eenzelfde deugd.

Wij worden geroepen tot zelfkennis, dat is echte kennis, dat is geloof.

Wij worden geroepen tot zelfovergave, dat is liefde, dat is liefde Gods.

Wij worden geroepen tot zelfbeheersching, dat is sterkte, dat is hoop.

Als wij dus zeggen, dat wij geroepen worden tot zelfkennis, zelfovergave en zelfbeheersching, dan betekent dit in wezen, dat wij zullen staan in geloof en in hoop en in liefde.

J. W.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Godsdienstige Ontwikkeling en Godsdienstige Opvoeding volgens de Individual-Psychologische School.

IV.

We hebben nog op enkele onderwerpen uit hun theorie nader in te gaan. Het is wel duidelijk, voor wie het doel van deze artikelen in het oog houdt, dat we niet alles van hun leer behoeven te bespreken; waarmee we echter niet zeggen willen, dat de onbesproken hoofdstukken onbelangrijke zijn. Maar wij noemen niet meer dan voor het bereiken van het door ons gestelde doel noodig is.

Zoo resten ons nog hun zg. finaliteitsleer, hun meening over de ziel en over het karakter, hun ideeën over het bewustzijn en het geweten en ten slotte over de opvoeding.

Zeër in 't kort willen we over elk van deze nog iets zeggen.

Allereerst dan hun finale beschouwingswijze.

Van een determinerende causaliteit wil de Ind.ps. niets weten; daarvoor in de plaats stellen zij het principe der finaliteit, d.w.z. het doelgericht zijn. Dit principe heeft betrekking op alles wat leeft; want wat leeft is in beweging en iedere beweging moet een doel hebben; alle leven streeft naar een doel.

Op het gebied van het stoffelijke moge de wet van oorzaak en gevolg van kracht zijn, bij levende wezens geldt, de samenhang van middel-doel.

Wij moeten, als we iets verstaan willen, dus niet vragen WAARDOOR, maar WAARTOE. Zoolang we dit waartoe niet kennen, blijft ons, wat de mensch betreft zijn gedrag, zijn optreden een raadsel.

Maar hebben we eenmaal het doel leeren kennen dat iemand zich gesteld heeft, dan kunnen we van hieruit alle handelingen van een mensch, zelfs de schijnbaar geheel tegenstrijdige, verklaren; ze dienen alle het ééne gestelde doel. Een mensch reageert dus niet alleen, maar handelt ook schepend. Op dit punt raken elkaar de Ind.ps. en de beschouwingen van Bergson, die het „élan vital“, het innerlijk niet-gedetermineerd-zijn, aan iedere levende substantie toekent. (Dreikurs a.w. bl. 30).

Nu is het echter niet voldoende om aan een mensch te vragen: wat is het doel dat ge u in uw leven gesteld hebt? In veel gevallen zal het antwoord zelfs totaal onjuist zijn; een mensch is zich zelf maar heel zelden van zijn doel BEWUST.

En toch streeft hij krachtens de eenheid van zijn persoonlijkheid naar een doel. Hij wordt naar voren in de toekomst getrokken.

Ieder heeft zijn eigen persoonlijkheidsideaal. De één wil heel rijk, een ander heel geleerd, een derde een beroemd kunstenaar worden, enz. Dit persoonlijkheidsideaal wordt reeds in de eerste jaren, voor het kind nog bewust denken kan, gevormd. Adler zegt, dat we het levensplan reeds in het tweede levensjaar tamelijk duidelijk gevormd zien.

Het spreekt wel van zelf, dat op dezen leeftijd van een kennen of herkennen van het levensplan geen sprake is. Maar ook later ontbreekt dit herkennen in de meeste gevallen; dit komt door de opvoeding, en wel omdat de ouders over het algemeen de finale betekenis van het karakter niet kennen, dus ook het kind in dit opzicht niet helpen kunnen, door hem zijn daden te verklaren en zoo den weg tot zelfkennis te openen.

En in de tweede plaats verzet zich iedereen, naar Ronge zegt, tegen een causaal-finaal inzicht, omdat deze zelfkennis verantwoordelijkheid zou scheppen en daarom verkregen rechten — om b.v. driftig, vergeetachtig, haatdragend of weldadig te zijn — zou aantasten.

En tenslotte (Ronge a.w. bl. 100) verzet zich tegen deze zelfkennis veel in de tegenwoordige opvoeding en heerschende moraal, wat ons dwingt om ons beter voor te doen, dan wij in werkelijkheid zijn.

En toch ook zonder deze zelfkennis blijft het individu zijn persoonlijkheidsideaal najagen; de eenheid van de persoonlijkheid wordt steeds bewaard, ook al wisselt onder verschillende omstandigheden de methode, welke het individu ter bereiking van zijn doel toepast.

Ieder mensch heeft zijn eigen „levensstijl“ onder invloed van de situatie, waarin hij zich bevindt, gevormd; een levensstijl, die een oneindige vari-

atie heeft. Elk kind reeds heeft en houdt zijn eigen „Leitbild“, dat door speciale „Leitlinien“ wordt nagestreefd.

Natuuriijk komt het ook hier weer alles aan op de houding tegenover de gemeenschap. Alle nadruk is voor het sociale element. Zoo zegt Adler, wanneer hij spreekt over het karakter: Der Charakter eines Menschen ist uns nie die Grundlage zu einer moralischen Beurteilung, sondern eine soziale Erkenntnis, wie dieser Mensch auf seine Umwelt wirkt und in welchem Zusammenhang er mit ihr steht.

En als Adler handelt over de ziel van den mensch, wil hij met dit woord geenszins uitdrukken het „eewige“ in den mensch, maar: „Wir verstehen unter Seele einen sozialen Zusammenhang und seine soziale Bewegung“. (A. Adler. Die Technik der Ind.ps. II)

De ziel is een schepping van ons denken, een hulpbegrip, dat slechts dient om ons spreken over de psychische verschijnselen te vergemakkelijken. Alle uitspraken, die men over het wezen der ziel zou kunnen te berde brengen, zijn dan ook niet meer dan bespiegelingen.

De veronderstelling van een „ziel“, als iets dat tegenover het lichamelijke gesteld en er onafhankelijk van gedacht kan worden, is geheel verlaten. (Ronge a.w. bl. 50)

Het past geheel in deze ideeën dat ook het geweten op eigen wijze „gedetel“ wordt. De woorden blijven vaak gelijk, men spreekt over ziel en persoonlijkheid en geweten, maar ze ontvangen alle een eigen inhoud.

Het ontstaan en het wezen van het geweten denkt de Ind.ps. zich aldus: De inschakeling in de gemeenschap stuut bijna altijd op moeilijkheden; het kind aanvaardt niet altijd zijn omgeving, het is weerbarstig tegen deze; maar nu beschikken de volwassenen over vele machtsmiddelen, waar-legen de openlijke weerbarstigheid van het kind niet kan stand houden. Het kind moet net doen, alsof het tóch de aanwijzingen van de volwassenen wilde volgen; vooral dan, wanneer het de volwassenen toch nog voor zich wil winnen.

Op dit oogenblik begint de ontwikkeling van een geweten. (1)

Dit vertegenwoordigt niets anders dan de aanvaarding van die wetten en voorschriften, die door de opvoeders worden aangenomen.

Later verschijnt het geweten als representant van de menschelijke orde in het algemeen. Daarin manifesteert zich de kennis van den mensch omtrent de eischen, die de menschelijke gemeenschap hem stelt. En in zooverre hij het product van een „goede“ opvoeding vertegenwoordigt, accepteert hij deze eischen in zijn bewustzijn.

Maar wat men niet accepteeren wil, dus waarin men de gemeenschap niet dienen wil, dat neemt men eenvoudig niet op in zijn bewustzijn; dat erkent men niet, dat vergeet men en zoo is het „onbewuste“ ingesteld.

Het is daarom naar Ind.psycholog. opvattingen de eisch van de opvoeding, dat ieder zijn eigen levensplan en levensstijl leere zien opdat zoo het verantwoordelijkheidsbesef worde versterkt.

Ziet men nu een fout, bij het kind b.v., dan moet men nooit vermanen of berispen, want dan wordt de fout eerder versterkt dan verbeterd.

Wanneer iemand een fout maakt, dat is, zich bezondigt tegen de orde, tegen de spelregels van de gemeenschap, dan komt het of daardoor, dat hij zichzelf niet in staat acht tot een betere prestatie, of doordat hij zich in een houding van verzet bevindt.

Want anders zou hij de fout niet maken.

Gaat ge nu berispen, dan is het gevolg of ge ontmoedigt het kind nog meer, of zijn weerbarstigheid wordt nog grooter.

In het berispen ligt onbewust de bedoeling van depreciatie van den ander. (Dreikurs a.w. bl. 108).

Het doel van de opvoeding bestaat daarin, de kinderen geschikt te maken tot meespelen in het leven, voor de inschakeling in de maatschappij, dus hun gemeenschapsgevoel te ontwikkelen. Alleen dan kunnen zij succes hebben om vóór alles gelukkig te worden in het leven.

Is er nu een moeilijkheid, heeft het kind een fout gemaakt, dan komt het er op aan, hem moed te geven, hem zijn verstoord geloof in zichzelf terug te geven. Ga dus niet strijden met het kind, stel u er niet boven, maar help het als een vriend; laat het zien wat de consequenties zijn van zijn gedrag, ja laat hem die gevolgen ook beleven, maar straf nooit.

Het wezen van de Ind.psycholog. opvoedingsmethoden ligt vóór alles daarin, dat het kind zich niet als een object van de opvoeders voelt,

dat het niet met de macht van de opvoeders te strijden heeft, maar deze als welwillende gidsen in het leven beschouwt.

Alles wat de autoritaire houding van de opvoeders naar voren brengt, sterkt in het beste geval de onzelfstandigheid van het kind, wekt echter in de meeste gevallen zijn opstandigheid, zijn verzet.

Daarom zijn alle straffen, vooral de lichamelijke tuchtigingen, maar zelfs belooningen, twijfelachtige opvoedingsmaatregelen en moesten vervangen worden door het leeren begrijpen van

een allen omvattende orde, die van de willekeur van geen enkel mensch afhankelijk is.

Achting voor de kinderlijke persoonlijkheid, liefde in het begrijpen van zijn vergissingen en vriendelijke volharding tegenover de onaangename consequenties, die het kind moet verdragen, zullen altijd wegen doen vinden om de inschakeling in de orde te doen slagen, zonder het verzet van het kind op te wekken.

Wie dit weet te bewerkstelligen, wie, zonder eenige aanspraak op persoonlijke macht en autoriteit, schijnbaar alleen toeziet, wanneer het kind de orde van de gemeenschap beleeft, is een goede opvoeder.

Met dit gedeelte over de opvoeding, waarin we om de duidelijkheid, Dreikurs vrijwel letterlijk gevolgd hebben, besluiten we ons overzicht van de Ind.ps.

Een volgend maal beginnen we dus aan de bespreking van deze theorieën.

Beetgum.

J. WEGGEMANS.

Een tendentius verslag?

Een trouw lezer van „De Reformatie“ las in het nummer van 25 October l.l. mijn artikel over het boek: Geschiedenis van Afscheiding en Doleantie van Hervormd standpunt bezien door Dr W. J. de Wilde, Nederlandsch Hervormd predikant te 's Gravenhage. Hij nam echter ook kennis van wat genoemde predikant daartegen schreef in het Hervormd Weekblad „De Gereformeerde Kerk“ van 22 November, 29 November en 13 December l.l. Dr de Wilde komt daar op tegen de voorstelling, alsof Hoedemaker een draai zou hebben genomen, en schrijft dan: „Dat wordt hem nog altijd aangewreven en dat is de schuld van Dr Wagenaar, die in „De Heraut“ een tendentius verslag van Hoedemakers lezing te Sneek heeft gegeven.“

Onze getrouwe lezer vraagt mij nu, of deze beschuldiging waar is.

Intusschen kunnen de lezers van „De Reformatie“ weten, dat ik van alle debat met Dr de Wilde heb afgezien. Deze predikant, die halsstarrig blijft ontkennen, dat hij bij zijn bevestiging met een „Ja ik, van ganscher harte“ plechtig be loofd heeft de gemeente naar Gods Woord te zullen regeeren, — toont aldus immers duidelijk, dat het meest elementaire waarheidsbesef op dit punt bij hem is teloor gegaan.

En dan heeft deze zelfde Dr de Wilde nog den euvelen moed te schrijven, dat Dr Wagenaar in Friesland den bijnaam had van „leugenaar“.

Men houde mij ten goede, dat ik met zulk een opponent niet langer wensch te debatteeren.

Maar wel wil ik, uit eerbied voor de nagedachtenis van Dr Wagenaar, voldoen aan het verzoek, om een en ander ter verdediging van diens verslag te berde te brengen.

Volgens Dr de Wilde dan had Dr Wagenaar in „De Heraut“ van 26 December 1885 niet juist weergegeven, wat Dr Hoedemaker op 20 December van dat jaar in Sneek gesproken heeft. Immers, zoo lezen we verder, wel spoorde hij daar aan tot breken met de organisatie, maar dan niet door elken kerkeraad afzonderlijk, maar door heel de Kerk. Dr Hoedemaker zelf heeft dan ook (ofschoon pas meer dan twee jaar na dato!) tegen dat verslag van Wagenaar geprotesteerd in „De Gereformeerde Kerk“ van 7 Februari '89, waar hij met alle kracht de beschuldiging verwerpt, als zou hij in Sneek hebben aangespoord tot breken in dien zin.

In dat protest schrijft Dr Hoedemaker dan o.m. dat, niet langer dan een half uur na het verlaten van de zaal van Agema, alwaar hij zijn rede had uitgesproken, hem op den man af gevraagd werd, wat men te Sneek kon doen om de zaak te bevorderen. Zijn advies is toen geweest: niet breken! dit zou, zoo voegde hij er bij, daar en overal waar een deel der gemeente onder de organisatie achterbleef, op scheuring uitloopen. Naar aanleiding van het algemeen petitionnement aan den Koning, dat hij op het einde van zijn rede onder woorden gebracht had, moest men — zeide Hoedemaker — anderen voor de overtuiging zoeken te winnen, dat de Kerk, let wel! de Kerk en niet slechts de plaatselijke kerk, maar heel de Kerk, van de haar oorspronkelijk opgelegde organisatie moest worden verlost.

„Dat mijn standpunt destijds perfect begrepen is“, — zoo vervolgde Hoedemaker — „blijkt niet alleen uit de vraag hierboven vermeld, maar ook uit een brief van een Friesche gemeente, die gereed was uit te treden, maar, door mijn spreken te Sneek gewaarschuwd, dit niet te doen, vooraf bij mij advies kwam inwinnen“.

Hier echter praat Hoedemaker zichzelf leelijk vast. Want in zijn brochure uit 1888 (De Roeping der Gereformeerden in de Hervormde Kerk, blz. 21) had hij reeds medegedeeld, dat die Friesche gemeente de kerk van Hilaard was. Haar predikant, Ds J. C. Sikkels, had

op het einde aan Dr Hoedemaker o.m. dit te onverwilt van het verdragen van uw wet, maar bedoelt Pro zonderlijke goedheid om roeping is.

Hieruit l van Hilaard door het s maar door Heraut“, ge Hilaard luisterd. stap over nà het Con verbreking

Ergo, hee Heraut“ w lezing daa de zelfde op de hoor Trouwen

„Heraut“-v worde de v wijze kent

vrijwillig p eenparig b uitgaan tot

Overigens Dr Hoede kwam, toen seerde tot

hij nog in bergen had handeling

meente toe komen te s

En later die zijn ra

Geen wo Brummelka

jegens broe 1887, met

een draa

Verder m van Dr Ho

men niet a de regleme

met Gods bruikt wor

reglemente nu we hel

den: „Syne kans schoe

Hierbij t citaat vanc

dikwijls, n manier van

schien uit spreken“.

Och, arm het verslag

zoals ik d stuk II, §

boek gedum

En nu w vandaan h

Enfin, ze Ten slot

boek overn

„De Herau hij dit gaf

„Is uitvoe stemt er o

Een nieuw kene juist

Er is onla

Rector der

rede over h

versiteit zoc

Gereformeer

citaat (dàt g

geveer daa

lezen van c

noemenden

de Vrije Un

den in kerk

pors van d

voor officie

versiteit zel

toe was de

niet geopen

men met he

congres, w

vrede en v

bieden aan